

Tomasz Ludwisiak

"Thomas Aquinas' Vision of the Church. Fundamentals of an Ecumenical Ecclesiology", George Sabra, Mainz 1987 : [recenzja]

Collectanea Theologica 58/4, 184

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

George SABRA, *Thomas Aquinas' Vision of the Church. Fundamentals of an Ecumenical Ecclesiology*, Mainz 1987, Matthias-Grünwald-Verlag, s. 206 (Tübingen *Theologische Studien*, t. 27).

Tomasza z Akwinu wizja Kościoła stanowi dla teologa pozycję interesującą z kilku powodów. Jest to praca doktorska, przyjęta przez Wydział Teologii Katolickiej uniwersytetu w Tybindze. Jej autor, George Sabra, z pochodzenia Libańczyk, jest protestantem tradycji reformowanej. Po studiach w Bejrucie, Princeton i Toronto zajął się eklezjologią św. Tomasza, szukając w niej wspólnego „dziedzictwa ekumenicznego”. Stąd też podtytuł pracy: *Podstawy ekumenicznej eklezjologii*.

W pierwszej części swego studium autor wyjaśnia brak formalnego traktatu o Kościele w dziełach św. Tomasza. Akwinata był daleki od ujmowania Kościoła w terminach jurydycznych i socjologicznych. Nie negował oczywiście tego aspektu Kościoła, tj. jako instytucji, jako narzędzia łaski, prowadzącego ludzi do Boga. Jednak dla niego, w rezultacie jego teologicznej (*sub ratione Dei*) wizji całej rzeczywistości, tzn. wychodzącej i powracającej do Boga, Kościół jest przede wszystkim „komunią” w łasce i jej skutkach. Dlatego Kościół jako *communio* i jako *effectus gratiae* umiejscowiony jest w dziełach Tomasza pod swymi źródłami i zasadami konstytutywnymi, tzn. tam, gdzie mówi on o łasce, Chrystusie, Duchu Świętym.

Natomiast Kościół jako narzędzie zbawienia oraz instytucja omawiany jest w zagadnieniach dotyczących funkcji, struktury i właściwości instytucji, jak sakramenty, episkopat, papieństwo itp.

Koncepcja Kościoła u św. Tomasza jest bardzo bogata, wieloaspektowa, a przede wszystkim teologiczna i dlatego nigdy nie zostaje sprowadzona do wymiaru wyłącznie instytucjonalnego. Nastąpi to dopiero później, pod wpływem uwarunkowanych historycznie sporów, w XIV-wiecznych traktatach eklezjologicznych i w teologii potrydenckiej.

Część historyczna studium jest przekonująco opracowana i stanowi dobrą podstawę do analizy źródeł odnoszących się do soteriologii i chrystologii Tomaszowej jako bazy jego doktryny o Kościele. Autor analizuje określenia Kościoła w dziełach Akwinaty, omawia konstytutywne zasady Kościoła — jego odniesienie do Chrystusa i do Ducha Świętego, a następnie przechodzi do elementów instytucjonalnych Kościoła w ujęciu św. Tomasza. Godnym uwagi wydaje się tutaj zagadnienie członkostwa Kościoła. Według autora, w przeciwieństwie do późniejszej, polemicznej eklezjologii, redukującej Kościół do jego wymiaru widzialnego i hierarchicznego, św. Tomasz ujmuje przynależność do Kościoła przede wszystkim jako zakorzenioną w łasce udzielanej przez krzyż i zmartwychwstanie Chrystusa (tzn. łaska nie jest udzielana jedynie poprzez przynależność do widzialnego Kościoła). W konsekwencji istnieje dla Tomasza możliwość zbawienia poza Kościołem widzialnym, bowiem Kościół jest dlań przede wszystkim wspólnotą aktualnych i potencjalnych uczestników w łasce Chrystusa. Dotyczy to nie tylko ludzi żyjących przed Chrystusem czy grzeszników aktualnie trwających w Kościele, ale również potencjalnie wszystkich niewierzących. Zastosowanie dystynkcji „akt — potencja” pozwoliło Tomaszowi zachować jedność „scalającego” pojęcia Kościoła. Na św. Tomasza powoła się w XV w. bp de las Casas broniąc pogańskich Indian przed prześladowaniem, jako że są oni potencjalnymi członkami Chrystusa.

Studium G. Sabry stanowi wartościowy wkład do dialogu ekumenicznego. Rzeczowe i życzliwe omówienie eklezjologii św. Tomasza przypomina, że fundamentem jego wizji Kościoła jest prymat łaski. Eklezjologia istnieje dla Tomasza w funkcji chrystologii i soteriologii. Dzieło Tomasza zachowuje nadal swą aktualność.

ks. Tomasz Ludwisiak SJ, Lublin